

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ ІЗ МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

MODEL OF FORMATION OF SUBJECT COMPETENCE OF FUTURE DOCTORS IN MEDICAL LAW

Стаття присвячена одній з актуальних проблем формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства. У статті предметну правову компетентність майбутніх лікарів визначено як сукупність набутих майбутнім лікарем знань із медичного правознавства, вміння екстраполювати їх у практичну діяльність, здатність розв'язувати пізнавальні завдання правового змісту в навчальному процесі та життєвих ситуаціях. Розкрито сутність поняття «моделювання», «модель».

Охарактеризовано структурно-змістову та структурно-функціональну типи моделей. Структурно-функціональну модель формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства представлено як описовий аналог формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства. Цільовий блок структурно-функціональної моделі є найбільш значущим, оскільки визначає зміст і процес формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства. Організаційно-діяльнісний блок розробленої структурно-функціональної моделі визначає зміст процесу формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства, що реалізується від поставленої мети до конкретних результатів шляхом забезпечення цілісності процесу навчання.

Організаційно-діяльнісний блок включає розвиток особистісних якостей, мотивацію до отримання знань із медичного правознавства та їх застосування у професійній діяльності; формування здатності реалізувати засвоєні правові знання. Контрольно-оціночний блок включає критерії, показники і рівні сформованості предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства, дозволяє проаналізувати рівень сформованості у них зазначеного інтегрального утворення та здійснити корекцію цього процесу.

Результативний блок відображає ефективність формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства і характеризує досягнуті результати правового навчання відповідно до поставленої мети. Кожний із блоків моделі включає специфічний зміст і методичні особливості й вирішує визначену частину загальної педагогічної задачі – формування

предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства.

Ключові слова: майбутні лікарі, предметна компетентність, медичне правознавство, модель, структурно-функціональна модель.

The article is devoted to one of the topical problems of formation of subject competences of future medical law doctors. In the article "subject legal competence of future doctors" is defined as a set of knowledge acquired by a future doctor in medical law, the ability to extrapolate them into practical activities, the ability to solve cognitive tasks of legal content in the educational process and life situations. The essence of the concepts of "modeling", "model" is revealed.

Structural-content and structural-functional types of models are characterized. Structural and functional model of formation of subject competences of future medical doctors is presented as a descriptive analogue of formation of subject competencies of future medical doctors. The target block of the structural and functional model of formation of subject competences of future doctors is the most significant, since it determines the content and process of subject competences in medical law. The organizational and activity block of the developed structural and functional model determines the content of the process of formation of subject competences of future medical law doctors, which is realized from the set goal to concrete results, by ensuring the integrity of the training process.

The organizational and activity block includes the development of personal qualities, motivation to obtain knowledge of medical law and their application in professional activity; formation of readiness and ability to realize the acquired legal knowledge. The control and evaluation unit includes criteria, indicators and levels of formation of subject competences of future medical law doctors, allows to analyze the level of formation of the defined integral formation in them and to make correction of this process.

The result block reflects the effectiveness of the formation of subject competences of future medical doctors, characterizes the achieved results of legal training in accordance with the stated purpose. Each of the blocks of the model includes specific content and methodological features and solves a certain part of the general pedagogical task – formation of subject competencies of future medical law doctors.

Key words: future doctors, subject matter competence, medical law, model, structural and functional model.

УДК 378.147-057.875[34:61]616-051:005.336.2

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-3.25>

Хміль І.Ю.,

старший викладач кафедри судової медицини та медичного права Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сьогодення характеризується динамічними змінами в усіх сферах суспільного життя, що актуалізує проблему формування правової компетентності особистості, її професійно-значущих особистісних якостей, мотивації до отримання правових знань і вміння.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

До проблеми компетентностей особистості зверталися вчені Н. Босак, О. Вознюк, І. Дроздова, О. Мамчич, М. Пентиліук, Н. Талізін, В. Тернопільська, Л. Шевчук. Питання формування предметних компетентностей у своїх працях досліджували А. Будас, Н. Письменна, О. Пишко та інші.

Результати дослідної діяльності зазначених фахівців були основоположними в розробленні концептуальних засад цього дослідження.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наявність значного інтересу до проблеми формування предметних компетентностей майбутніх лікарів у процесі вивчення медичного правознавства та відсутність фундаментальних досліджень вказаного напрямку зумовили необхідність організації експериментально-дослідницької діяльності.

Мета статті – обґрунтування та розробка моделі формування предметних компетентностей майбутніх лікарів у процесі вивчення медичного правознавства.

Виклад основного матеріалу. Предметну правову компетентність майбутніх лікарів автор розглядає як сукупність набутих майбутнім лікарем знань із медичного правознавства, вмінь екстраполювати їх у практичну діяльність, здатність розв'язувати пізнавальні завдання правового змісту в навчальному процесі та життєвих ситуаціях. Цілеспрямоване використання викладачем інтерактивних форм і методів навчання медичного правознавства, різноманітні види діяльності студентів можуть забезпечити ефективність формування їх правової компетентності.

Процес формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства передбачає використання методу моделювання. Поняття «моделювання» у філософії окреслюється як дослідження певних явищ, процесів або систем за допомогою побудови та вивчення їх моделей [6]. Моделювання трактують як метод дослідження об'єктів на їх моделях – аналог певного фрагменту природної або соціальної реальності; побудова і вивчення моделей реально існуючих предметів, явищ і конструйованих об'єктів [5, с. 373].

Вчені також акцентують увагу на моделюванні, як «матеріальній або мисленнєвій імітації реально існуючої системи способом спеціального конструювання аналогів (моделей), в яких відтворюються принципи організації і функціонування цієї системи» [2, с. 20].

Результатом процесу моделювання є модель. Модель означає міру, зразок, норму, схему, структуру та інше. Так, у загальному розумінні модель – це зразок або еталон предмету чи явища. За В. Штофом [7, с. 16–19], модель – «мисленнєво представлена або матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження, здатна заміщувати його так, що її вивчення дає нову інформацію про об'єкт». Основними характеристиками моделі є відповідність, подібність системі-оригіналу; цілеспрямованість (співвідношення її параметрів із поставленою перед системою метою, з очікуваним результатом); нейтральність відповідно до суб'єктивних

оцінок і наданих переваг учасникам моделювання; абстрагування від певних деталей і параметрів системи-оригіналу.

Найбільш розповсюдженими типами моделей є структурно-змістова та структурно-функціональна. В основу моделі [3] покладені вимоги стандартів вищої освіти, врахування соціального замовлення суспільства і затребуваність конкретних спеціалістів на ринку праці. Складники моделі повинні описувати логіку взаємодії предмета моделювання, суб'єкта моделювання й освітнього середовища, в якому взаємодіють всі учасники педагогічного процесу.

Структурно-функціональна модель формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства побудована з урахуванням принципів науковості, безперервності, цілеспрямованості, системності, функціональної спрямованості, колективної взаємодії. Методологічною основою проектування структурно-функціональної моделі є системний, діяльнісний, компетентнісний і контекстний підходи.

Структурно-функціональну модель формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства автор трактує як сукупність взаємопов'язаних елементів, об'єднаних у блоки: цільовий, організаційно-діяльнісний, контрольний-оціночний, результативний.

Цільовий блок структурно-функціональної моделі є найважливішим, оскільки визначає зміст і процес формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства. Його мета ґрунтується на розумінні цілісності процесу формування предметних компетентностей майбутніх лікарів і передбачає постановку завдань, досягнення яких можливе у процесі реалізації педагогічних умов, що забезпечують ефективність зазначеного процесу.

Організаційно-діяльнісний блок розробленої автором структурно-функціональної моделі визначає зміст процесу формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства, який реалізується від поставленої мети до конкретних результатів шляхом забезпечення цілісності процесу навчання. Організаційно-діяльнісний блок включає розвиток особистісних якостей, мотивацію до отримання знань із медичного правознавства та їх застосування у професійній діяльності; формування готовності й здатності реалізувати засвоєні правові знання. Цей блок включає методичне забезпечення професійної правової підготовки майбутніх лікарів. Навчальна діяльність майбутніх лікарів передбачає вивчення дисципліни «Медичне правознавство», що дозволяє їм опанувати необхідний комплекс правових знань і вмінь.

У процесі формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства використовуються такі види самостійної

роботи: робота з літературою, нормативно-правовими актами, написання рефератів, підготовка доповідей, виступів на семінарах. Ефективним видом є квазіпрофесійна діяльність студентів – проходження ними навчальної практики на базі лікувальних установ. Діяльність майбутніх лікарів під час практики виробляє у них вміння і навички професійного використання отриманих у закладі вищої освіти теоретичних знань.

У період практики студенти застосовують і поглиблюють правові знання, отримані у процесі вивчення медичного законодавства, розвивають правові вміння: навчаються орієнтуватися в діючих нормативно-правових актах; застосовувати норми законодавства в конкретних практичних ситуаціях; захищати цивільні права лікарів і пацієнтів.

Контрольно-оціночний блок включає критерії, показники і рівні сформованості предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства, дозволяє проаналізувати рівень зазначеного інтегрального утворення та здійснити корекцію цього процесу. Результативний блок відображає ефективність формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства, характеризує досягнуті результати правового навчання відповідно до поставленої мети.

Для ефективності формування предметних компетентностей майбутніх лікарів необхідні відповідні педагогічні умови. Серед педагогічних умов формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства автор визначає такі: активізація мотиваційної сфери майбутніх лікарів, забезпечення ціннісного ставлення студентів до медичного правознавства як необхідного регулятора їх майбутньої професійної діяльності; посилення професійно-правової спрямованості дисципліни «Медичне правознавство»; використання комплексу інтерактивних форм і методів навчання.

Висновки. Отже, предметні компетентності майбутніх лікарів із медичного правознавства є

інтегральною характеристикою особистості, що екстраполюється у її готовність застосовувати правові знання і вміння для вирішення практичних професійних завдань. Розроблена автором структурно-функціональна модель представлена як описовий аналог формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства. Кожний із блоків моделі включає специфічний зміст і методичні особливості й вирішує визначену частину загальної педагогічної задачі – формування предметних компетентностей майбутніх лікарів із медичного правознавства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бакулина О.С., Тернопольская В.И. Особенности формирования профессиональной компетентности будущих специалистов по налогообложению и таможенному делу. *International scientific journal "Progress"*. Tbilisi : *International Publishing House "Progress"*, 2018. № 1–2. Р. 94–97.
2. Бестужев-Лада М.В. Моделирование в социальных исследованиях. Москва : Наука, 1978. 103 с.
3. Новиков А.М., Новиков Д.А. Образовательный проект: методология образовательной деятельности. Москва : Эгвес, 2004. 120 с.
4. Тернопільська В.І. Моделювання процесу формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2016. № 25. С. 16–22.
5. Философия и методология науки : учеб. пособие для студентов высших учебных заведений / под ред. В.И. Купцова. Москва, 1996. 551 с.
6. Философский энциклопедический словарь / под ред. Л.Ф. Ильичёва, П.Н. Федосеева, С.М. Ковалёва, В.Г. Панова. Москва : Советская энциклопедия, 1989. 836 с.
7. Штофф В.А. Роль модели в познании. Л. : ЛГУ, 1963. С. 16–19.
8. Ternopil'ska V.I., Brovko K.A. Corporate culture of personality: psychological aspects. *Topical issues of contemporary science*. 2016. С. 176–178.
9. Ternopil'ska V., Guk O., Zavorodnia Y., Ryzhykov V., Snitka Y. & Chernukha N. Variants of the educational paradigm in training of managers. *Revista ESPACIOS*. 2019. Vol. 40 (29). p. 9.